

encyklopedický přehled 17 kulturních celků (regionů) Slovenska z hlediska etnického a náboženského složení obyvatelstva, tradičních zaměstnání, lidové architektury, výtvarného umění, oděvu, duchovní kultury a folklóru, doplněný četnými černobílými fotografiemi. Pojetí regionů v této knize vychází z definice regionu z Encyklopédie ľudovej kultúry Slovenska, Bratislava, 1995. Toto členění se opírá zejména o strukturu lidové kultury a jazyk v závislosti na geografických podmínkách, které rozlišují krajinu na nížinnou, horskou nebo smíšenou. Na několika stránkách jsou postupně charakterizovány regiony směrem od západu k východu: Záhorie a Myjavská pahorkatina, Podunajsko, oblast mezi Malými Karpaty a Váhom, Ponitrie, Tekov, Stredné Považie a Kysuce, Orava, Turiec, Liptov, Podpoľanie a Horehrone, Hont, Novohrad, Gemer a Malohont, Spiš, Šariš, Abovsko-Turnianska oblast a Zemplín. Všechny kapitoly jsou zpracovány podle jednotného schématu, snažícího se zachytit nejpodstatnější fakta o dané oblasti, a opatřeny orientačními mapkami a příslušnou bibliografií.

Přínosem knihy je komplexní zmapování slovenské kultury jako celku se všemi jejími rozmanitostmi a vlivy. Plasticky vyvstává obraz vzájemného soužití několika různých etnik – Slováků, Maďarů, Romů, Čechů, dále pak Rusínů, Němců, Ukrajinců, Rusů, Chorvatů a Bulharů. Je to publikace, která zaujme i ne odbornou veřejnost – zaměstnance kultury a školství, ale i milovníky lidového umění. Nevýhodou je jen určité zjednodušení problému, se kterým je ale nutno v obdobných souborných pracích počítat. Pro případné hlubší seznámení s konkrétním tématem je pak nepostradatelný právě seznam literatury,

umožňující další prohloubení otevřené látky.

V sousedství četných monografií zpracovávajících detailně menší územní a kulturní celky Slovenska lze tuto publikaci vřele doporučit jako shrnující a kvalitní dílo.

Alice Kavinová

Reinhardt Volker: Die Medici – Florenz im Zeitalter der renaissance. München, C. H. Beck 1998, 123 s.

Historie města Florencie, a zvláště pak rodu medicejských, se těšila a stále těší velké pozornosti historiků. A není divu. Florencie svým významem a svou jedinečností se zapsala výrazně nejenom do historie Apeninského poloostrova, ale byla současně i jednou z hnacích pák historického, kulturního, ale i politického vývoje evropských zemí v počínajícím novověku. Je tedy samozřejmé, že o této problematice bylo napsáno již mnoho odborných, často i obsáhlých publikací, které se snažily dívat na tento malý zázrak z různých zorných hledisek. Bylo tedy zajímavé sledovat, co nového do této pomyslné diskuse přinese kniha Reinharda Volkera Die Medici – Florenz im Zeitalter der Renaissance.

Zpočátku tato kniha může vzbuzovat nedůvěru. Kniha malého formátu s počtem 122 stran a velmi obsažným názvem, pod kterým se může skrývat cokoliv, nevzbuzuje příliš nadějí, že se dozvíme něco zajímavého a hodnotného o rodu Medici. Zvláště poté, co po hrubém prolistování obsahu zjistíme, že se snaží zahrnout velmi dlouhý a obsažný úsek od „ad urbe condita“ Giovannim de Bicci de Medici a Cosimem starším (pater patriae) počínaje a Cosimem I. konče.

Naštěstí brzy zjistíme, že naše obavy byly unáhlené. Reinhardu Volkerovi, profesoru švýcarských a všeobecných dějin na švýcarské univerzitě ve Fribourgu, se podařilo nesklouznout k pokusu o všeobecný nic neříkající výčet historických událostí. Spíše se pokusil o hrubý nástin vývoje nástupu medicejských k moci, s důrazem na jejich snahu o udržení a upevnění pozice dominantní síly v rozhodování o vývoji Florencie, aniž by se příliš ponořil do faktografických a zákulisních podrobností.

Reinhard Volker se ve své publikaci snaží především zdůraznit specifičnost Florencie v počátcích novověku, vedoucí jak k jejímu výsostnému postavení v kulturním a politickém dění, tak i k jejím slabinám. Přitom velkou pozornost věnuje určitým úvahám o problémech a zajímavostech, které se v jiných, často obsažnějších pracích buďto pod návalem informací skoro ztrácejí, anebo autor pravděpodobně počítá s tím, že je s nimi čtenář obeznámen a plně docení jejich důležitost.

Jako příklad můžeme uvést popis systému řízení florentské republiky. Každé dílo o Florencii nebo o rodu Medici se tímto tématem víceméně zabývat musí. Reinhard Volker však zde poukazuje i na zákulisí voleb do řídicích funkcí florentské republiky. Upozorňuje čtenáře na velmi zajímavý fenomén, který zde přežil s drobnými úpravami z dob antického Říma, a to vztah patron – klient. Ve Florencii na počátku existovalo přes 200 rodin, které bojovaly mezi sebou o přízeň občanů, potenciálních voličů, a tím i o moc v republice. Tento fakt vrhá na jednání o medicejských pro neodborníka na toto období zcela jiné světlo.

Tímto duchem je popisováno i tolik známé mecenášství rodu medicejských. Podle Reinharda Volkera se nejedná v první řadě o zálibu v umění a vědách, která by

vedla k financování a patronaci nad kulturním děním ve Florencii. Přirozenější pro rodinu bankéřů spíše bude čistě pragmatický zájem o propagaci sebe sama. Např. v malířství nalézáme často v symbolických postavách přední představitel rodu Medici znázorňující různé ctnosti. Tento způsob umožňoval sdělovat i obyčejným negramotným občanům, že rod Medici znamená pro ně automaticky blahobyt a moc.

Jedním z dalších zajímavých autorových pohledů je psychologický profil Cosima staršího. Cosimo bývá uváděn jako jeden z ukázkových příkladů přechodu mezi středověkým a novověkým myšlením. Na jedné straně bankéř, osoba žijící z investování peněz (pro křesťana ve středověku nemyšlitelné) a na druhé straně hluboce věřící člověk, který si pronajímá v klášteře celou, v níž stráví dlouhé hodiny v modlitbách.

Autor však předkládá pohled nepatrně odlišný. V náboženské horlivosti spíše vidí bankéřskou vypočítavost myslící na zadní kolečka. Jak sám cituje Vespasiana da Bisticci (1422–1498): „*Cosimo by do Boha nevrátil ani groš, kdyby z toho nekoukal alespoň florin...*“ Bankéř je postavou natolik novodobou, že je pravděpodobně nemožné, aby si udržel současně středověké názory.

Na závěr musíme autora pochválit, že v publikaci nechybí jmenný rejstřík, seznam autorem doporučené literatury a seznam stěžejních děl zabývajících se touto tematikou. Možná by se dala vytknout absence jednotlivých odkazů, které by toto dílo učinily ještě využitelnější pro případné další studium této problematiky. Například Spini, Giorgio: *Cosimo I. de Medici e la indipendenza del principato mediceo*. Valecchi editore. Firenze 1945. 282 s.

Zajímavé by bylo si položit i otázku:

„Proč právě ve Florencii se vytvořily takové podmínky, které jí umožnily stát se pro Evropu tím, čím byla?“ Autor se však pravděpodobně chtěl vyhnout většímu návratu do minulosti, který by narušil koncepci knihy, jak ji původně autor a nakladatel C. H. Beck zamýšlel.

Tato kniha sleduje historii rodu Medici

od prvopočátku až do jeho vymření. Svou lehčí formou se snaží oslovit co nejširší okruh čtenářstva. Svými zajímavými postřehy a důrazem na aspekty často v jiných pracích nezmiňovaných se však nezříká ani odbornějšího publika.

Vladimír V. Kristen ml.